

Daniel Kovář

Českobudějovicko

I. Levý břeh Vltavy

České Budějovice
2008

DANIEL KOVÁŘ

ČESKOBUDĚJOVICKO

I. LEVÝ BŘEH VLTAVY

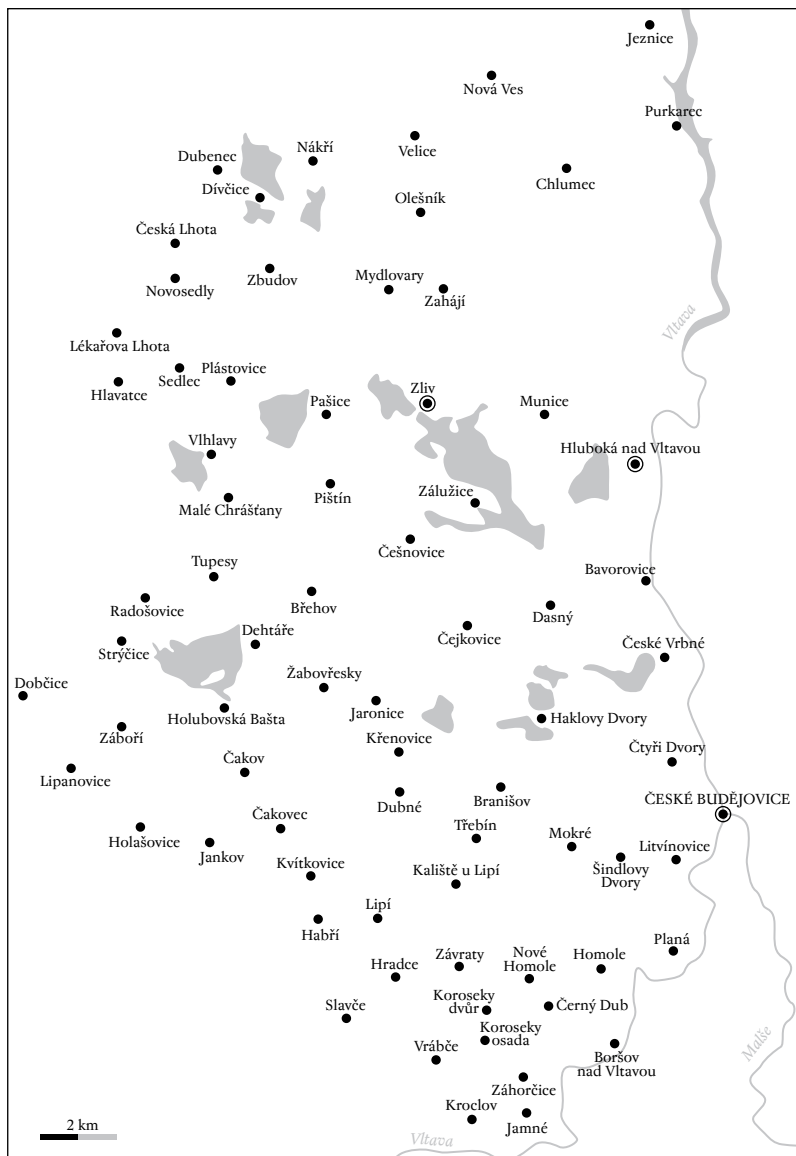
OBSAH

Několik slov čtenářům	9
ČESKOBUDĚJOVICKO	
I. LEVÝ BŘEH VLTAVY	II
Literatura	222
Seznam použitých zkratk	222
Souhrnné práce	222
Literatura k větším územním celkům	224
Základní literatura k jednotlivým místům	225
Rejstřík míst	237

© Autor: Daniel Kovář

© 2008 nakladatelství a vydavatelství Bohumír NĚMEC – VEDUTA

ISBN 978-80-86829-40-1

Mapa měst a obcí levého břehu Vltavy.

NĚKOLIK SLOV ČTENÁŘŮM

Pokud jste otevřeli tuto knížku, pravděpodobně při tom vaši ruku vedl bližší vztah ke kraji, ve kterém žijete, v němž jste se narodili nebo do něhož se rádi vracíte. K oblasti kolem Českých Budějovic, v samém srdci jižních Čech. Na následujících stranách prvního a druhého dílu bychom vám chtěli představit jednotlivá místa Českobudějovicka, jejich minulost a pamětihodnosti, ovšemže jen ve stručném přehledu, jak to rozsah knihy umožňuje.

Území Českobudějovicka se vymezuje velmi nesnadno, vlastně ho ani uspokojivým způsobem vymezit nelze. Oblast nemá pevné historické či zeměpisné hranice, a proto jsme pro naše účely zvolili přibližně rozsah bývalého politického okresu z roku 1850, s některými odůvodněnými odchylkami. Nejvýznamnější změnou je to, že v předkládané publikaci chybí velká část Trhvosvinenska, o níž pojednaly už předchozí svazky této ediční řady.

Přítomná knížka nemůže nahradit monografie jednotlivých míst, vždyť o každé z vesnic by se dala napsat tlustá kniha a stále by nebylo vyřčeno vše. Dějepisci, místní kronikáři i nejrůznější písmáci krůček za krůčkem sestavují dějiny „svých“ obcí a výsledek své práce někdy zveřejní, jindy ho však ponechají v rukopise. Mnoho jednotlivých vesnic má takto svou historii zpracovánu velmi dobře, jiné méně, o mnohých ale dosud nebylo napsáno téměř nic. Tudíž i zdroje, z nichž následující text vychází, jsou velmi rozdílné, ve značné míře bylo čerpáno také přímo z archivních pramenů.

Je pravděpodobné, že někomu zde bude chybět to, jinému něco jiného. Autor připouští, že se mohl dopustit i nějakých nepřesností, způsobených zkratkovitým vyjádřením, vyloučit nelze ani další omyly, které se mohou v budoucnu napravit, bude-li na ně upozorněno. Je to způsobeno i tím, že ucelená vlastivěda Budějovicka je předkládána veřejnosti vůbec poprvé. Koncem 19. století byl sice připravován Popis okresu budějovického, do něhož měli jednotlivé kapitoly

napsat venkovští učitelé, ale dílo se nepodařilo dokončit – snad pro velmi rozdílnou úroveň těchto elaborátů, jistě však pro nedostatek peněz zůstala kniha nevydána a dodnes se z ní zachoval jen malý zlomek rukopisu.

S ohledem na poměrně velký územní záběr a hustotu osídlení jsme se rozhodli rozdělit publikaci na dva svazky, přičemž jako nejvhodnější dělítko se nakonec vyjevil tok řeky Vltavy, který přirozeně púlí Českobudějovicko v severojižním směru.

Kapitoly (hesla) o jednotlivých vesnicích mají ustálenou vnitřní strukturu. Začínají vždy údajem o vzdálenosti a směru příslušného místa od středu Českých Budějovic, následují starší nebo lidové názvy, německé jméno (pokud se výrazněji lišilo od českého nebo zde byl v minulosti výrazný podíl německého obyvatelstva) a přehled správního vývoje – v kterých letech byla vesnice samostatnou obcí a v kterém období naopak administrativně příslušela k jiné obci (zkratka „o.“). V dalším se pak čtenář může krátce seznámit s dějinnými osudy místa, historií školy, správy, živností, se zasloužilými rodáky a osobnostmi, přečíst si o nejdůležitějších pamětihodnostech a srovnat, jak se v čase měnil počet domů a obyvatel. Na úplný závěr pak najde seznam základní literatury, v níž lze v případě hlubšího zájmu hledat další poučení.

Zejména u kapitol o místních památkách si však nemůžeme být jisti, zda ve chvíli, kdy se informace dostanou ke čtenáři, budou ještě zcela aktuální. Zvláště v poslední době totiž historické památky mizí jako jarní sníh, bez ohledu na svou kulturní a estetickou hodnotu. Souvisí to mimo jiné se zlepšováním ekonomické situace naší země od devadesátých let 20. století, s níž bohužel nastalo i bezuzdné ničení památek, přírody a zejména krajiny v rozsahu, jaký nemá v minulosti obdoby. Měřítkem všeho se staly peníze, obecným heslem po nás potopa. Zdá se, jako by dnes lidé žili jen proto, aby jedli a aby jezdili sem a tam automobily. Důvody, pro které skutečně stojí za to žít a cestovat, jsou však zapomínány. Přestože estetické hodnoty již téměř netvoříme a po předcích zachované šmahem likvidujeme, stále ještě zbývá i v naší krajině leccos pěkného. Věříme, že se najde alespoň hrstka čtenářů, jimž není minulost našeho kraje a jeho pomíjející krása lhostejná.

V Českých Budějovicích 2. července 2008.

ČESKOBUDĚJOVICKO

I. LEVÝ BŘEH VLTAVY

BAVOROVICE

6 km SSZ; lidově též Baborovice; německy Baurowitz; 1850–1964 obec, od 1964 o. Hluboká nad Vltavou.

O pravěkém osídlení místa svědčí žárové pohřebiště z přelomu doby halštatské a laténské, zkoumané Bedřichem Dubským. Nynější vesnice vznikla nejpozději počátkem 13. století a s jejím jménem se v písemných pramenech setkáváme již kolem roku 1227; tehdy Bavorovice patřily ke klášteru svatého Jiří v Praze. Znovu se připomínají v roce 1262, kdy je král Přemysl Otakar II. klášteru odňal, aby mohl vesnici připojit k panství nově zakládaného hradu Hluboké. Podle urbáře z roku 1490 se zde nacházelo 25 poddanských usedlostí, krčma a u řeky pustý mlýn. Na vlastních gruntech hospodařili Lorenc Matěj, Hůrar, vdova Rychtářka se sirotky, Prokeš, Matuš, Mikuláš, Zigl, Voldnar, Martin Lekšův, Jakub, Janek Machův, Bicek, Mikeš, Petr, Zikl, Martin, Ondráček, Hazl, Borovec, Kubík, Janek Šart a Jíra Šálek. Další tři usedlosti zničila povodeň a příslušné pozemky byly potom svěřeny hospodářům ze sousedství, totiž Mikuláši, Voldnarovi a Petrovi. Bavorovičtí poddaní měli povinnost robotovat při žních a orbě na panském, ale k jejich úkolům také patřilo dovézt na Hlubocký zámek vše, co vrchnost koupí ke své potřebě v Budějovicích. Koncem 16. století byly Bavorovice sídlem rychty, pod níž patřily také vsi Dasný, Dobřejovice, Hosín, Hrdějovice, Chotýčany, Lhotice, Opatovice, Poněšice a Vlčkov. Roku 1452 v okolí Bavorovic tábořilo vojsko Jiřího z Poděbrad, v letech 1741–1742 tady byli ubytováni rakouští vojáci při obléhání Hluboké. Snad právě proto ukryl tehdejší držitel usedlosti čp. 15 nádobku s dvěma sty stříbrnými mincemi

Bavorovice, usedlost čp.59.

z 18. století, kterou už ale nikdy nevyzvedl a která byla nalezena až v roce 1927 při přestavbě domu. Mnohem častěji než válečnými událostmi bývala vesnice postihována záplavami, o čemž vypovídá záznam tereziánského katastru z poloviny 18. století: „*Tato obec nejenom skrz častý povodně velikou škodu na lukách a polích trpívá, nýbrž jim ubohým contribuentům skrz šifovní každého téhodne třikráte z Tejna nahoru do Českých Budějovic jdoucí koně... na břehu se jim veliká škoda děje, za kterou nedostávají žádnou náhradu, přestože to jsou jejich nejlepší louky*“. Začátkem 20. století se rozhořel vleklý spor mezi „starousedlími“ a domkáři, jenž se týkal prodeje obecních pozemků; rozbroje rozdělily obyvatelstvo na dvě části, „starousedlí“ si v roce 1908 dokonce postavili vlastní hostinec. Byl to počátek pozdějšího politického soupeření, nepěkného jevu moderní doby. Za první světové války padli místní občané Vít Klíma, Josef Křiváček, František Kvasnička, Matěj Kvasnička, Josef Musil, Karel Nýdl, Karel Pešek, Josef Remta, František Severa, Jan Snopek, Václav Šimeček, Jan Šnercl, Jan Trnka, Bohumil Tržil, Josef Tržil a Václav Tržil. Mezi událostmi období první republiky vyniká svým významem například elektrifikace Bavorovic (1922), založení hasičského sboru (1923) a baráčnické obce „Vitoraz“ (1931). V letech 1940–1941 proběhla regulace přílehlého úseku Vltavy, která měla zabránit ničivým povodním

a která pozměnila ráz krajiny. Za okupace zahynulo 18 bavorovických Židů a také dělník František Moravec, jenž pro sabotáže na letišti v Plané skončil v koncentračním táboře. V padesátých letech proběhla socializace zemědělství; nevzniklo zde ale družstvo, pozemky byly sloučeny pod zdejší farmu hlubockých státních statků. V letech 1956–1957 proběhla adaptace hostince a 1958 otevření kulturního domu.

Rodáci: **Jindřich Snopek** (1651–1709), převor a letopisec zlatokorunského kláštera, opat v Sedlci. **Matyáš Kaska** (1854–1941), osvětový pracovník, středoškolský profesor v Českých Budějovicích. **Václav Kvasnička** (* 1930), šéf československé vojenské mise v západním Berlíně, autor knihy Droga zvaná špionáž. **Ludmila Troupová** (* 1924), grafička. **Stanislav Cířka** (1927–1997), literární historik a překladatel.

Památky: Naši pozornosti by neměly ujít četné krásné **lidové stavby**, některé z nich štítově, jiné okapově orientovány; mezi ostatními vynikají svou výzdobou a volutovými štíty především usedlosti čp. 21 a 29, ale hodnotné jsou i čp. 4 (letopočet 1878), 5 (1869), 6, 8, 10, 11, 13, 14, 16 (1867), 25, 30, 33 (1863), 38 (1880, 1892 a 1893), 42, 43 (1903), 59 (1878) a 60 (1905). Obecní **kovárna** byla postavena roku 1851, přestavbu datuje letopočet 1869, zvonek na střeše kovárny pochází z roku 1946. Na jižním konci návsi stojí **pomník padlých** v první světové válce, odhalený v září 1923. V severní části vsi u silnice najdeme výklenkovou **kapličku** se soškou sv. Jana Nepomuckého.

Lidé a domy: 1840 – 28 d., 250 o.; 1910 – 46 d., 444 o.; 2001 – 96 d., 310 o.

BORŠOV NAD VLTAVOU

6 km JŽZ; německy Payreschau, od 1850 obec; po sloučení s Poříčím byl vyhláškou ministerstva vnitra z 8. srpna 1950 pro obec stanoven úřední název Boršov nad Vltavou.

Nejpozději kolem poloviny 13. století vznikla na levém břehu Vltavy vesnice s farním kostelem sv. Jakuba Většího a nedaleko odtud opevněné šlechtické sídlo. Zakladatelem mohl být jakýsi Boreš, historickými prameny nedoložený. Prvním známým držitelem byl

Boršov nad Vltavou, pohlednice z doby kolem roku 1930.

Albert z Boršova, připomínaný od roku 1261, později je uváděn i jeho bratr Beneš. Nejpozději v osmdesátých letech 13. století však přesídlil Albert do Horní Stropnice a Beneš do Chlumu a o odlehlou vesnici zřejmě ztratili zájem. Albert proto v roce 1290 daroval ves Boršov cisterciáckému klášteru ve Vyším Brodě, který zůstal boršovskou vrchností až do roku 1848. Vyšebrodští opati také dosazovali faráře ke zdejšímu kostelu. Pouze před rokem 1470 získal Boršov na přechodnou dobu do zástavy rožmberský nejvyšší písař Mikuláš z Pelhřimova. Urbář klášterního panství z roku 1530 uvádí v Boršově 20 poddanských usedlostí, na nichž hospodařili: Lindl, Mathes, Štěpán, Paule, Mašková, Paule Pausser, Šimon Strasgütl, Hansl, Vávra, Hans Schmidt, Šimon Maras, Mathes Lastrl, Šimon Medlo, Matěj, rychtář Veichtl, starý rychtář Kašpar, Mathes, Hans Schuster, Partl a Ondřej Fink. Na břehu řeky stál mlýn, doložený k roku 1379, a spojení obou břehů zajišťoval už v roce 1453 přívoz. Za husitských válek zde již bývala krčma, roku 1464 dvě a dokonce tu vařili vlastní pivo (Budějovičtí však v zájmu ochrany svých práv zdejší pivovarské zařízení rozbili). Od středověku až do poloviny 19. století byl Boršov sídlem rychty. Bez povšimnutí nelze přejít nešťastnou událost, k níž tu došlo v době stavovského povstání: na svátek Božího těla 1620 vtrhli

do zdejšího kostela během bohoslužeb uherští vojáci, pobili několik lidí a před oltářem rozsekali faráře. Třicetiletá válka potom způsobila opuštění sedmi boršovských hospodářství. Dokladem zbožnosti místních obyvatel bývala existence kaple sv. Alžběty, při níž působilo náboženské bratrstvo; stávala zřejmě mezi dnešními čp. 2 a 15, byla zrušena za Josefa II. a následně zbořena.

Boršovské obyvatelstvo bývalo převážně německé, ale během druhé poloviny 19. století došlo k výraznému počestění obce. Na okraji obce fungovala cihelna, zaniklá po roce 1890 (vznikl tam později Švehlův sad). Roku 1891 byly podél severního okraje Boršova položeny koleje železniční trati, postaven železniční most a u protějšího Poříčí otevřena stanice dráhy. Teprve v letech 1916–1917 vznikl také silniční most přes Vltavu, v místech dřívějšího přívozu a brodu (přestavěn 2002–2003). Spolkový život obce se začal rozvíjet založením hasičského sboru v roce 1900, později vznikla obec baráčníků (1931) a včelařské sdružení (1943). Roku 1931 byl u řeky nad obcí otevřen velký kamenolom, provozovaný až do roku 1969. Obec zkrášlilo vysazení Švehlova sadu (1935) a švestkového Habrmanova sadu (1937). Z poválečných událostí připomeneme: 1952 vznik jednotného zemědělského družstva, 1957 založení nového hřbitova, 1960 zavedení městské hromadné dopravy (linka č. 7), výstavbu vodovodu v osmdesátých letech, 1995 dokončení plynofikace a 1997 kanalizace. Dosud poměrně pěkný vzhled obce narušila výstavba nových rodinných domků, které od roku 2002 zaplňují rozsáhlé plochy jižně a jihozápadně od středu Boršova.

Živnosti: Roku 1931: hostinští František Filištejn, Pavel Gutvirth a Vavřinec Gutvirth, obuvníci Antonín Tomek a Antonín Veselý, pekaři Josef Eybl a Václav Metelka, řezníci Vavřinec Gutvirth a Václav Vejvoda, obchodníci smíšeným zbožím František Brejžek a Jaroslav Trs, truhlář Adolf Novák a zahradník J. Hynek.

Škola: Podle neověřeného údaje Valentina Schmidta tu byla škola už roku 1583. Spolehlivé zprávy o farní škole začínají rokem 1706. Budova měla jednu učebnu a byt učitele a měla již koncem 18. století čp. 17. Nová budova byla postavena v roce 1816, později zvýšena o patro. Docházely sem tehdy děti z Březí, Černého Dubu, Homol, Plané a Poříčí; 1873 se odškolilo Březí s Poříčím, 1898 Homole. Původní škola byla německá, v roce 1888 otevřela

Boršov nad Vltavou, stará školní budova a kostel.

Matice školská také českou obecnou v nově postavené budově čp. 16. Matiční školu převzal roku 1894 stát a v roce 1898 se přestěhovala do objektu bývalé německé školy, která byla přemístěna do Homol. V Boršově pak zůstala v letech 1898–1918 jen německá expozitura v čp. 15. Roku 1921 došlo ke sloučení české obecní školy s trojtřídní školou v Poříčí, až do roku 1975 se vyučovalo v obou budovách, pak již jen v poříčské. V letech 1939–1945 zde znovu působila německá obecná škola. – Mateřská škola existovala již v letech 1939–1940, obnovena 1945 a znovu 1959, novou budovu získala 1983.

Rodáci: *Josef Barnáš* (*1900), spisovatel. *Vojtěch Mareš* (†1960), historik, autor knížky o dějinách Boršova a čestný občan, povoláním železniční úředník.

Památky: Nad okolní zástavbu ční věž *kostela sv. Jakuba Většího*, který vznikl již před rokem 1290. Dosud dochované gotické kněžiště bylo vystavěno v poslední čtvrtině 14. století, ale dnešní pozdně gotickou podobu dala kostelu přestavba z let 1493–1496, kdy také vyrostla věž. Severní předsíň datuje letopočet 1834. Interiér je zdoben pozdně gotickými malbami, např. sv. Kryštofa na

Boršov nad Vltavou, pomník Gustava Habrmana.

jižní stěně lodi. Zařízení pochází převážně z doby barokní: hlavní oltář s dřevěnými plastikami z 18. století sem byl převezen spolu s bočními oltáři ze zrušeného poutního kostela u Habří. Obraz sv. Jakuba namaloval budějovický malíř F. B. Doubek (1914), další obrazy jsou barokní. U bočního oltáře stojí gotická kamenná křtitelnice. Velký věžní zvon byl ulit roku 1495 Mikulášem Buxem a patří k nejstarším v Čechách; druhý zvon pochází až z roku 1947. Farnost tvoří vsi: Boršov, Černý Dub, Homole, Jamné, Koroseky, Kroclov, Nové Homole, Planá, Poříčí, Roudné, Vrábče, Záhorčice a Závraty. Budova *fary* byla postavena v letech 1790–1791 na místě starší. Jihozápadně od kostela stojí u cesty kaplička Nejsvětější Trojice, asi z první poloviny 19. století. U trati na severozápadním kraji obce se v tzv. Habrmanově sadu nachází *pomník Gustava Habrmana*, oblíbeného sociálnědemokratického

politika a prvorepublikového ministra; pochází z třicátých let a jedním z jeho autorů byl Koňata (znovu byl odhalen 16. září 1945). Jižně za vsí jsou u cesty zbytky *pomníčku Emanuela Fritsche*, který jako nadšený propagátor turistiky vyprojektoval trasu z Boršova podél Vltavy na hrad Dívčí Kámen; byla vybudována Klubem českých turistů, otevřena 27. 10. 1935 a nazvána „Fritschovou stezkou“ (dnes červeně značena). – Fritschova stezka nás po 1,5 kilometru dovede pod *středověké tvrziště*, nacházející se na strmém ostrohu nad levým břehem řeky; zachoval se hluboký příkop a násep, uzavírající lichoběžné jádro bývalého sídla pánů z Boršova ze druhé poloviny 13. století. Poblíž zbytků této středověké tvrze najdeme na kraji lesa (u polní cesty z Boršova do Záhorčic) *pomníček amerického pilota* Raymonda F. Reutera, který tu 17. dubna 1945 našel smrt v troskách sestřeleného letounu.

Lidé a domy: 1840 – 23 d., 195 o.; 1910 – 40 d., 325 o. (z toho 13 německých); 2001 – 140 d., 416 o. Majitelé domů před rokem 1850 (staré číslování): čp. 1 František Melmer, čp. 2 Vojtěch Kříž, čp. 3 Martin Lex, čp. 4 Jakub Lex, čp. 5 Josef Lex, čp. 6 Vavřinec Vácha, čp. 7 Josef Süssmilch, čp. 8 obec, čp. 9 Matěj Mareš, čp. 10 Vojtěch Domek, čp. 11 Kateřina Lexová, čp. 12 Martin Ripota, čp. 13 Josef Pröschek (jinak Brejžek), čp. 14 Jan Werner, čp. 15 Matěj Struháček, čp. 16 obec, čp. 18 František Lex, čp. 19 Josef Komen-da, čp. 20 Jakub Kroneisl, čp. 22 Martin Flieger, čp. 23 Martin Kroneisl a čp. 24 obec (kovárna).

BRANIŠOV

6 km Z; *dříve též Branšov; německy Pransichen, Branischen; 1850–1943 obec, 1943–1945 o. Dubné, 1945–1960 obec, 1960–1993 o. Dubné, od 1994 obec.*

Osada vznikla nejspíše během vrcholné kolonizace ve 13. století a dostala název podle lokátora nebo majitele Braniše. Poprvé se ve připomíná roku 1391. Ve středověku náležela část Branišova s několika poddanskými usedlostmi a krčmou k nedaleké tvrzi Doubíčku; ta byla původně šlechtickým majetkem a roku 1548 ji i s Branišovem koupilo město České Budějovice. Tehdy tu hospodařili sedláci Dvořák, Blažek, Šmahl, Lokapaur a Tkadlec. Menší část vesnice patřila na

Branišov, usedlost čp. 29.

začátku 17. století k sousednímu malému statku Třebínu. Také třebínský statek připadl po bitvě na Bílé hoře do budějovického městského majetku. Královské město tedy zůstalo až do roku 1848 vrchností pro téměř celý Branišov (nazývaný dříve též Branšov); pouze jedna poddanská usedlost příslušela před polovinou 19. století ke hlubockému a jedna ke krumlovskému panství.

Starší branišovské usedlosti jsou soustředěny kolem návsi, kde se říkalo „na dolánku“, zatímco část vsi okolo silnice bývala označována „na horánku“. Nová okresní silnice ze Čtyř Dvorů do Dubného byla postavena v letech 1887–1888. První světovou válku zaplatilo svými životy sedm vojáků z Branišova: Josef Hrdý, Martin Lukáš, František Reitinger, Tomáš Šestauber, Matěj Šmíd, Jakub Podroužek a Josef Maršík. Z meziválečných událostí lze připomenout založení ochotnického spolku (1929), stavbu Hotelu penzion Praha manželů Rousových (1927), elektrifikaci obce (1933). Za druhé světové války byli v roce 1942 vystěhováni ze svých statků hospodáři Josef Šestauber čp. 13, František Návara čp. 20, Matěj Graman čp. 21 a Jan Dobeš čp. 27, kteří pak většinou sloužili jako čeledíni. Jejich usedlosti obsadily německé rodiny, přesídlené sem z italského pohraničí. Do života

obce v poválečné době zasáhlo založení jednotného zemědělského družstva – poprvé neúspěšně roku 1953, znovu 1956, které bylo v roce 1961 připojeno k dubenskému. V poslední době byl vzhled Branišova těžce poškozen novou výstavbou, zejména v jihovýchodní části obce.

Rybníky: Roku 1543 jsou jmenovány rybníky Zádvořní, Koutní, Návesní, Branišovský, Štičí, Čertův a dva malé haltýře u dvora.

Památky: *Kaple* u silnice byla postavena roku 1856 Matoušem Peterkou na místě starších božích muk; jeho syn Jakub Peterka do ní namaloval obraz Nejsvětější Trojice. *Pomník padlých* v první světové válce vznikl v roce 1922, vytvořil ho budějovický kameník Antonín Zeman. Z památek *lidové architektury* můžeme jmenovat alespoň domy čp. 4, 6, 11 (datace 1878 a 1879), 18 a 29 (1863). Zajímavá je budova hostince čp. 9, postavená roku 1927 podle projektu pražského architekta Vlad. Čáslavského.

Lidé a domy: Roku 1788 – 19 d., 122 o.; 1840 – 29 d., 209 o.; 1910 – 37 d., 226 o.; 2001 – 60 d., 158 o.

Východně od vsi leží samota „**U Jaukerů**“ čp. 24. Postavil ji Martin Jauker na pozemcích zakoupených v roce 1799. Počátkem 20. století tu stálo už pět popisných čísel, jimž se někdy říkalo „Malý Branišov“. Nedaleko, při okraji lesa Boru a Vlčí jámy, se nachází samota „U Petru“, dřívější hájovna patřící budějovickému velkostatku. Vedle této samoty stojí kaple postavená roku 1915 Kateřinou Gramanovou na paměť zemřelého manžela Josefa. Pod touto bývalou hájovnou, přímo u silnice, je křížek vztyčený roku 1850 na památku zemřelé Gramanové.

Severně od Branišova stávala **tvrz Doubíčko**, jejímž nejstarším známým držitelem byl Oldřich řečený Poledne (zemřel před rokem 1375). V první čtvrtině 15. století patřila Janu Hružovi, který spojil Doubíčko se svým vlhavlavským statkem. Není vyloučeno, že se zdejší tvrz dostala do ohrožení husity, protože Hružův náležel ke straníkům Oldřicha z Rožmberka. Janův dědic Beneš Hružů postoupil Doubíčko Janu Koňatovi z Olešnice, v poslední třetině 15. století se majiteli stali na krátký čas Hřebenářové z Hřebene a po nich Kořenští z Terešova. Tvrz zůstávala dlouho neobývána a pustla. Roku 1548 bratři Jiří a Kryštof Kořenští prodali Doubíčko s tvrzí, dvorem a vsí Branišovem královskému městu Českým Budějovicím. Ještě koncem 17. století se

tady nacházely zřícené zdi středověkého sídla, ale ty později zmizely. Zachovalo se však velmi pěkné tvrziště, představující nejvýznamnější památku širokého okolí; najdeme ho v severovýchodní části rybníka Návesního, 100 metrů západně od samoty Hluchá bašta. Jeho jádrem je přibližně čtvercový ostrůvek (30 × 35 metrů), na němž vlastní tvrz stála, obklopený vodním příkopem a valem.

Poblíž tvrziště osamoceně stojí **Hluchá bašta**, v 17. století nazývaná Doubská nebo Doubíčko. Sídli v ní městský baštýř, spravující okolní rybníky.

BŘEHOV

12 km ZSZ; německy *Schwiehhalm*; 1850–1960 obec, 1960–1990 o. Žabovřesky, od 1990 obec.

Vesnice vznikla zřejmě při vrcholné středověké kolonizaci ve 13. století, původně jako součást královského majetku. Podle zprávy z roku 1378 patřila k protivínskému panství českého krále, později ji získali do dlouhodobé zástavy Kunášové z Machovic a již v roce 1450 byla příslušenstvím jejich machovické tvrze. Břehovští poddaní přesto zůstávali zavázáni určitými daňovými povinnostmi hlubockému panství. Na zdejších usedlostech hospodařili v roce 1490 poddaní Řeřaba, Kubeš, Tomeš, Vácha, Štěpán, Ondráček, Mikuláš, Jíra, Šimek, Slapan, druhý Jíra, Jícha, Velek a Vilém. Na základě zplnomocnění krále Vladislava z roku 1491 Vilém z Pernštejna vyplatil Břehov ze zástavy a připojil ves opět ke Hluboké. V 19. století se kolem Břehova v menším rozsahu těžila nepříliš kvalitní železná ruda. Obec postihly četné požáry, z největších stojí za zmínku oheň z roku 1854, kdy vyhořelo stavení čp. 5 Kadleců, v říjnu 1881 vyhořely statky Kačerů čp. 9, Krupičků čp. 10 a Hochů čp. 11, v lednu 1882 potom usedlosti Matějů čp. 6 a Dolejších čp. 7. Střediskem společenského dění bývala hospoda a od roku 1886 hospody dvě – tehdy byl totiž otevřen hostinec U Novotných „na horánku“. Začátkem osmdesátých let 19. století již v Břehově působil akademický spolek „Štítný“, který měl vlastní knihovnu. Z událostí mezi dvěma světovými válkami připomeneme osázení návesního prostoru lipami (1922), založení Okrašlovacího spolku (1924) nebo vysázení pěti „Švehlových lip“